

УДК 343.122
DOI 10.32782/2523-4269-2024-87-55-59

Ципа Сергій Іванович,
аспірант

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кривпівницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7712-2484>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Стаття присвячена аналізу актуальних питань правового регулювання та практичного забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні, особливостям та процесуальним механізмам такого забезпечення.

Звернено увагу на неоднозначність практичної реалізації прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні та механізми забезпечення таких прав. Проаналізовано праці вчених, які вивчали проблематику правового статусу потерпілого у кримінальному процесі в Україні. Розкрито практичні особливості та неузгодженості, що виникають в процесі визнання особи потерпілим у кримінальному провадженні. Висвітлено питання відповідності національного законодавства європейським стандартам щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочину, а також позицію Європейського суду з прав людини.

У статті досліджено права потерпілого, як суб'єкта доказування у кримінальному процесі, зокрема щодо права на звернення до слідчого судді під час досудового розслідування у кримінальному провадженні із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів.

Висвітлено висновки Верховного Суду щодо виникнення прав і обов'язків потерпілого у кримінальному провадженні, проаналізовано ухвали слідчих суддів районних судів, що стосуються результатів розгляду клопотань потерпілих про тимчасовий доступ до речей і документів.

Констатовано, що з метою належного та ефективного захисту прав, свобод та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні необхідно враховувати практичні особливості та застосовувати норми права, викладені у постановках Верховного Суду.

За результатами правового аналізу чинних норм кримінального процесуального законодавства України, з урахуванням сучасної судової практики в частині забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні, надано пропозиції щодо усунення законодавчих колізій шляхом внесення доповнень до норм Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: потерпілий, забезпечення прав потерпілого, досудове розслідування, судова практика, захист прав.

Постановка проблеми. Пріоритетною проблемою будь-якої сучасної правової держави є захист прав, свобод та законних інтересів особи, у тому числі й потерпілого від кримінального правопорушення. Стадія досудового розслідування, під час якої правоохоронні органи здійснюють слідчі (розшукові) дії, збирають докази та досліджують обставини вчинення злочину з метою встановлення об'єктивної істини, є однією із найважливіших стадій кримінального провадження, яка передусє судовому розгляду.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає у тому, що з 2012 року кримінальний процес увійшов у правове поле нового Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), яким значно розширені засади змагальності та права потерпілого, проте на практиці сам потерпілий не отримав належних і достатніх для виконання своєї функції процесуальних форм реалізації наданих йому прав та гарантій учасника змагального процесу на стадії досудового розслідування

у кримінальному провадженні. Практичний аспект реалізації прав потерпілого, визначених КПК України, потребує системного аналізу і становить мету дослідження та формування принципу, відповідно до якого не люди існують для держави, а державні інститути – для людей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі питання особливостей забезпечення прав потерпілого у кримінальному процесуальному доказуванні були предметом наукових пошуків таких вчених: Ю.П. Аленіна, Д. Е. Аблязова, О.М. Бандурки, В.П. Бож'єва, І.В. Глов'юк, С.В. Давиденка, О.П. Кучинської, Т.О. Лоскутова, В.Т. Нора, С.І. Перепелиці, Д.О. Пилипенка, М.А. Погорецького, В.М. Тертишника, М.І. Тлепової, А.О. Шульги, М.Є. Шумила, О.О. Юхна. Незважаючи на те, що наукові здобутки цих дослідників мають важливе теоретичне та практичне значення для вирішення низки проблемних питань щодо правового регулювання та належного забезпечення прав потер-

пілого у кримінальному процесі, окремі проблемні питання, пов'язані з практичними аспектами забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні, залишаються не вирішеними та потребують додаткового аналізу.

Мета статті – аналіз правового регулювання та особливостей практичного забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан правового регулювання забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні та їх практична реалізація об'єктивно вимагає системного аналізу.

Гарантії забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1], що закріплено у ст. 3 Конституції України. Сукупність прав потерпілого визначена у ст. 56 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), де серед основних прав потерпілого можна виділити наступні права – заявляти відводи і клопотання, подавати докази на підтвердження своєї заяви, брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі та ін. [2].

Зважаючи на те, що 23 червня 2022 року Європейська рада надала Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу (ЄС), актуальним є питання відповідності національного законодавства європейським стандартам.

З метою забезпечення ефективного захисту прав потерпілих від злочину було прийнято Директиву Європейського парламенту та Ради ЄС 2012/29/ЄС від 25 жовтня 2012 року про встановлення мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочину, а також про заміну Рамкового рішення 2001/220/ЈНА Ради ЄС (Директива ЄС 2012/29/ЄС) [3].

Вагомим положенням цієї директиви є зосередження уваги саме на правах потерпілого, оскільки він тепер стає центральною фігурою у кримінальному судочинстві. До цього більшість держав-членів ЄС зосереджувалися на ролі прокурора, судді та інтересів держави у кримінальному провадженні загалом. При цьому, обсяг прав потерпілого, що встановлений національним законодавством України, відповідає мінімальним стандартам, які викладені у Директиві ЄС 2012/29/ЄС. Однак для практичних висновків особливостей забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні, необхідно додатково аналізувати судову практику, яка склалась на сьогодні в Україні.

Так, за словами В.М. Тертишника, як не гірко констатувати, законодавчого втілення слушні пропозиції вчених знаходять рідко, і потерпілий інколи лишається не тільки жертвою злочину, а й потерпає від недосконалого закону [4, с. 125]. Проблема реалізації потерпілим своїх прав з урахуванням дії нового КПК України тільки починає активно досліджуватись.

У свою чергу Д. Е. Аблязов відмітив, що проблема належного забезпечення прав людини і громадянина в наш час є складною як у теоретичному, так і практичному відношенні. На його думку, зазначене обумовлено тим, що навіть після прийняття Конституції України, яка закріпила доволі широкий перелік прав людини і грома-

дянина, державні органи та посадові особи не завжди спроможні належним чином їх реалізувати [5, с. 10], у зв'язку з чим досить важко вести мову про належний та ефективний захист прав, свобод та законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні.

Аналізуючи питання виникнення прав потерпілого у кримінальному провадженні необхідно звернути увагу на те, що відповідно до ст. 2 КПК України завданнями кримінального провадження є:

- захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень;
- охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження;
- забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Згідно ч.2 ст.55 КПК України права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Керуючись ч. 5 ст. 55 КПК України, за наявності очевидних та достатніх підстав вважати, що заява, повідомлення про кримінальне правопорушення або заява про залучення до провадження як потерпілого подана особою, якій не завдано шкоди, зазначеної у частині першій цієї статті, слідчий або прокурор виносить вмотивовану постанову про відмову у визнанні потерпілим, яка може бути оскаржена слідчому судді.

Пунктом 5 частини 1 статті 303 КПК України на досудовому провадженні можуть бути оскаржені такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим – особою, якій відмовлено у наданні вказаного статусу.

Проте, досить розповсюдженою є практика, коли орган досудового розслідування, відступаючи від норм ч.2 ст.55 КПК України, вважає, що виникнення прав та обов'язків потерпілого у кримінальному провадженні можливе виключно після подання заяви про залучення такої особи в якості потерпілого.

Таким чином, з моменту подання заяви потерпілим про вчинення відносно нього кримінального правопорушення, він має отримати повний обсяг прав у такому статусі, проте, з часом виявляється, що орган досудового розслідування та (або) прокурор не вважають таку особу потерпілим, при цьому не ухвалюючи жодної постанови про відмову у визнанні потерпілим. Проте така позиція слідчого, дізнавача або прокурора порушує принцип законності, так як не відповідає нормам ч.2 ст.55 КПК України.

Відповідно до вимог ч.5 ст.13 Закону України «Про судову практику і статус суддів» висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права [6]. В судовій практиці питання моменту виникнення прав і обов'язків потерпілого залишається вкрай актуальною та дискусійною на сьогоднішній день.

Зокрема, у 2019 році, Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 16.01.2019 у справі № 439/397/17

викладена наступна правова позиція щодо виникнення прав і обов'язків потерпілого:

– пункт 22. Процесуальними умовами появи потерпілого як учасника кримінального провадження є необхідність подання заяви про вчинення щодо нього кримінального правопорушення, надання згоди на визнання потерпілим (у разі, якщо така заява ним не подавалась) або подання заяви про залучення до провадження як потерпілого.

– пункт 23. У частині 2 статті 55 КПК України визначається момент виникнення в особи статусу потерпілого як учасника кримінального провадження: права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого [7].

Крім того, відповідно до висновків Верховного Суду, викладених у постанові від 15 вересня 2021 року у справі № 757/1762/21-к, для набуття статусу потерпілого достатньо подання заяви про вчинення щодо особи кримінального правопорушення або залучення її до провадження в цьому статусі. Зокрема, Верховний Суд у вищезазначеній постанові вказав наступне:

– потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого (чч.1 і 2 ст.55 КПК);

– згідно з ч.5 ст.55 КПК за наявності очевидних та достатніх підстав вважати, що заява, повідомлення про кримінальне правопорушення або заява про залучення до провадження як потерпілого подана особою, якій не завдано шкоди, зазначеної в ч.1 цієї статті, слідчий або прокурор вносить вмотивовану постанову про відмову у визнанні потерпілим, яка може бути оскаржена слідчому судді. Лише таким процесуальним рішенням слідчого чи прокурора припиняється статус потерпілої особи, яка подала заяву про злочин щодо неї, під час якого їй заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоди [8].

Необхідно зауважити, що згідно з ч.3 ст.26 КПК України, слідчий суддя, суд у кримінальному провадженні вирішують лише ті питання, що винесені на їх розгляд сторонами та віднесені до їх повноважень цим Кодексом. При цьому, кримінальним процесуальним законом не передбачена можливість слідчого судді визнати особу потерпілим кримінальному провадженні, слідчий суддя не може зобов'язати слідчого, прокурора або дізнавача визнати особу потерпілою у кримінальному провадженні, а тому суди відмовляють у задоволенні таких вимог.

Розглядаючи питання особливостей забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування варто приділити увагу питанню доказування у кримінальному провадженні.

Важливо звернути увагу, що згідно норм п. 19 ст. 3 КПК України, потерпілий, нарівні зі слідчим, дізнавачем та прокурором, відноситься до сторони обвинувачення у кримінальному провадженні.

Керуючись ч.1 ст.92 КПК України обов'язок доказування обставин, передбачених ст.91 КПК України, за винятком випадків, передбачених ч.2 цієї статті, покла-

дається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, – на потерпілого.

Відповідно до вимог ч.3 ст. 93 КПК України сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих дій (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Нормами КПК України передбачено, що доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Потерпілий має право долучатися до процесу доказування на стадії досудового розслідування, адже відповідно до п.3 ч.1 ст. 56 КПК України протягом кримінального провадження останній має право подавати докази, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду.

Зокрема, керуючись ч.1 ст. 160 КПК України, саме сторонам кримінального провадження надано право звертатись до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів.

При висвітленні даного питання варто врахувати позицію Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Зокрема, у рішенні по справі «Бацаніна проти Росії» 26 травня 2009 року зазначено про те, що принцип рівності процесуальних можливостей сторін у судочинстві є одним із елементів більш широкій концепції справедливого судового розгляду щодо змісту положень пункту 1 статті 6 Конвенції. Ця концепція вимагає «справедливого балансу між сторонами у справі», при тому, що кожній стороні має бути надана розумна можливість подати суду свою позицію у справі в умовах, які не ставлять бік у суттєво невідгідне становище порівняно з його процесуальним опонентом [9].

Проте, у вітчизняній судовій практиці питання звернення до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів вирішуються не на користь потерпілого. Зокрема, відповідно до постанови Верховного Суду (ВС) у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду (ККС) від 2 квітня 2020 року у справі № 161/19398/17 вказано, що «потерпілий не має права звертатися до слідчого судді з клопотанням про надання тимчасового доступу до речей і документів, оскільки під час досудового розслідування він не є стороною кримінального провадження, а слідчий суддя відповідно не має права надавати такий дозвіл» [10].

У більшості справ слідчі судді займають аналогічну позицію і відмовляють у задоволенні клопотань потерпілих про надання тимчасового доступу до речей і документів, вказуючи на те, що їх подання є прерогативою сторін кримінального провадження. Проте, мають місце і випадки, коли слідчі судді займають правову позицію потерпілих та задовольняють такі клопотання (наприклад, ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 7 жовтня 2019 року у справі № 761/37678/19 [11], ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 1 квітня 2019 року у справі № 761/7267/19 [12], ухвала слідчого

судді Деснянського районного суду м. Києва від 26 лютого 2020 року у справі № 754/2243/20 [13] та інші).

Висновки. В якості підсумків проведеного аналізу актуальних питань стану правового регулювання та практичного забезпечення прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні, особливостям та процесуальним механізмам такого забезпечення варто зазначити наступне. За результатами проведеного аналізу проблема належного забезпечення прав потерпілого у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування може бути вирішена завдяки активній процесуальній позиції потерпілого, використанню всього спектру прав, збиранню та реалізації доказів та використанню судової практики.

З урахуванням викладеного представляється доцільним усунути законодавчі колізії шляхом внесення відповідних нормативних коректив, а саме:

– доповнити ч. 2 ст. 55 КПК України положенням, яке буде визначати часові рамки для слідчого, дізнавача

або прокурора на складання процесуального рішення про відмову особі, яка подала заяву про вчинення відносно неї кримінального правопорушення у статусі «потерпілий». Доцільно встановити граничний строк не більше трьох днів з моменту реєстрації повідомлення про кримінальне правопорушення на складання слідчим, дізнавачем або прокурором постанови про відмову у визнанні потерпілим;

– конкретизувати в ч.1 ст. 160 КПК України перелік сторін кримінального провадження, які мають право на звернення до слідчого судді чи суду із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, зокрема, вказавши у вказаному переліку потерпілого.

Викладені положення не вичерпують висвітлення всієї проблематики питання захисту прав потерпілого на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні, проте є актуальними та важливими в процесі формування єдиного підходу застосування кримінального процесуального законодавства в Україні.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення 20.05.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 20.05.2024).
3. Директива Європейського парламенту та Ради ЄС 2012/29/ЄС від 25 жовтня 2012 року про встановлення мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочину, а також про заміну Рамкового рішення 2001/220/JHA Ради ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0029> (дата звернення 20.05.2024).
4. Тертишник В.М. Верховенство права та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України: Монографія. Дніпропетровськ, 2009. 405 с.
5. Аблязов Д. Е. Соціальна, правова держава та права людини і громадянина. *Форум права*. 2012. № 1. С. 10–14.
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 20.05.2024).
7. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16 січня 2019 року у справі № 439/397/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79298600> (дата звернення 20.05.2024).
8. Постанова Верховного Суду від 15 вересня 2021 року у справі № 757/1762/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79298600> (дата звернення 20.05.2024).
9. Рішення ЄСПЛ по Справі «Batsanina v. Russia» (заява № 8927/02): рішення Європейського Суду з прав людини від 26 травня 2009 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-108955> (дата звернення 20.05.2024).
10. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 2 квітня 2020 року. Справа № 161/19398/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88739861> (дата звернення 20.05.2024).
11. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 07.10.19. Справа № 761/37678/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84998644> (дата звернення 20.05.2024).
12. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 01.04.19. Справа № 761/7267/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81132247> (дата звернення 20.05.2024).
13. Ухвала слідчого судді Деснянського районного суду м. Києва від 26.02.20. Справа № 754/2243/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88043019> (дата звернення 20.05.2024).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 28 chervnya 1996 roku № 254k/96-VR. [Constitution of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254k/96-VR]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
2. Kryminalnyy protsesualnyy kodeks Ukrayiny vid 13 kvitnya 2012 roku № 4651-VI. [Criminal procedure code of Ukraine dated April 13, 2012. No. 4651-VI]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
3. Dyrektyva Yevropeys'koho parlamentu ta Rady YeS 2012/29/YeS vid 25 zhovtnya 2012 roku pro vstanovlennya minimal'nykh standartiv shchodo prav, pidtrymky ta zakhystu poterpilykh vid zlochyynu, a takozh pro zaminu Ramkovoho rishennya 2001/220/JHA Rady YES. [Directive 2012/29/EU of the European Parliament and the Council of October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA]. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0029> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
4. Tertyshnyk, V.M. (2009). *Verkhovenstvo prava ta zabezpechennya vstanovlennya istyny v kryminal'nomu protsesi Ukrayiny* [Rule of law and ensuring the establishment of the truth in the criminal procedure of Ukraine]. Dnipropetrovsk. 405 s. [in Ukrainian].

5. Ablyazov, D.E. (2012). Sotsial'na, pravova derzhava ta prava lyudyny i hromadyanyna [Social, legal state and human and civil rights]. *Forum prava*. № 1. S. 10–14 [in Ukrainian].
6. Pro sudoustriy i status suddiv [About the judicial system and the status of judges]: Zakon Ukrainy vid 2 chervnya 2016 roku № 1402-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
7. Postanova Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 16 sichnya 2019 roku u spravi № 439/397/17. [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court dated January 16, 2019 in the case № 439/397/17]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79298600> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
8. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 15 veresnya 2021 roku u spravi № 757/1762/21-k. [Resolution of the Supreme Court dated September 15, 2021 in the case № 757/1762/21-k]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79298600> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
9. Rishennia YeSPL po Spravi «Batsanina v. Russia» (zaiava № 8927/02): rishennia Yevropeiskoho Sudu z prav lyudyny vid 26 travnia 2009 roku [Decision of the ECtHR on the Case "Batsanina v. Russia" (application No. 8927/02): decision of the European Court of Human Rights dated May 26, 2009]. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-108955> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
10. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehiyi suddiv Pershoyi sudovoyi palaty Kasatsiynoho kryminal'noho sudu vid 2 kvitnya 2020 roku. Sprava № 161/19398/17. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88739861> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
11. Ukhvala slidchoho suddi Shevchenkivs'koho rayonnoho sudu m. Kyyeva vid 07.10.19. Sprava № 761/37678/19. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84998644> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
12. Ukhvala slidchoho suddi Shevchenkivs'koho rayonnoho sudu m. Kyyeva vid 01.04.19. Sprava № 761/7267/19. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81132247> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].
13. Ukhvala slidechoho suddi Desnyans'koho rayonnoho sudu m. Kyyeva vid 26.02.20. Sprava № 754/2243/20. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88043019> (access date 20.05.2024) [in Ukrainian].

Tsypa Serhii,

Postgraduate student

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7712-2484>

TOPICAL ISSUES OF ENSURING THE RIGHTS OF THE VICTIM AT THE STAGE OF PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS

The article is devoted to the analysis of topical issues of legal regulation and practical enforcement of the victim's rights at the stage of pre-trial investigation in criminal proceedings, as well as to the specifics and procedural mechanisms of such enforcement.

Attention is drawn to the ambiguity of practical realization of the victim's rights at the stage of pre-trial investigation in criminal proceedings and the mechanisms for ensuring such rights. The author analyzes the works of scholars who have studied the issues of the legal status of a victim in criminal proceedings in Ukraine. The author reveals practical peculiarities and inconsistencies arising in the process of recognizing a person as a victim in criminal proceedings. The author highlights the issues of compliance of national legislation with European standards on the rights, support and protection of victims of crime, as well as the position of the European Court of Human Rights.

The article analyzes the rights of the victim as a subject of proof in criminal proceedings, in particular, the right to apply to the investigating judge during the pre-trial investigation in criminal proceedings with a request for temporary access to things and documents.

The article highlights the conclusions of the Supreme Court on the emergence of rights and of the victim in criminal proceedings, and the author analyzes the rulings of investigating judges of district courts regarding the results of consideration of victims' motions for temporary access to things and documents.

It is stated that in order to ensure proper and effective protection of the rights, freedoms and legitimate interests of a victim in criminal proceedings, it is necessary to take into account the practical features and apply the rules of law set forth in the rulings of the Supreme Court.

Based on the results of the legal analysis of the current provisions of the criminal procedure legislation of Ukraine, and taking into account the current judicial practice in terms of ensuring the rights of the victim at the pre-trial investigation stage in criminal proceedings, the author makes proposals for eliminating legislative conflicts by amending the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: victim, ensuring the rights of the victim, pre-trial investigation, case law, protection of rights.

Надіслано до редколегії 27.05.2024